אסור ללוות דינר בדינר דינר דמאי אילימא דינר של כסף בדינר של כסף, לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי אלא פשיטא דינר של זהב בדינר של זהב ולמאן, אי לב"ה הא אמרי טבעא הוי אלא לאו לב"ש וש"מ ר' יוחנן הוא דאמר אין מחללין, לא, לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר מחללין ושאני הלואה כיון דלענין מקח וממכר שוויוהו רבנן כי פירא דאמרינן איזו ניהו דאוקיר וזיל לגבי הלואה נמי פירא הוי, ה"נ מסתברא דכי אתא רבין א"ר יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו ש"מ. ת"ש הפורט סלע ממעות מעשר שני ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא לב"ש לגבי פריטי מחללינן, לגבי דהבא מיבעיא, שאני פריטי באתרא דסגיין חריפי רישנא. אחרינא אמרי לה דרבי יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרים דב"ש סברי הכסף כסף ראשון ולא כסף שני וב"ה סברי הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללין. דאכתי כסף ראשון הוא וחד אמר אף בפירות על דינרין נמי מחלוקת, ולמ"ד סלעין על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין לפלגי בסלעין על סלעין, אי אפלגי בסלעין על סלעין הוה אמינא ה"מ בסלעין על סלעין אבל בסלעין על דינרין מודו להו ב"ה לב"ש דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן קמ"ל. ת"ש הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות השתא כספא לגבי פריטי מחללינן ולא אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני, לגבי דהבא דהשיב מיניה מי אמרינן כסף ראשון ולא כסף שני? אמר רבא ירושלים קמותבת שאני ירושלים דכתיב ביה ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן (דברים יד). ת"ש הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות וב"ה אומרים בשקל כסף בשקל מעות אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפילו כסף שני. אלא אי איתמר דרבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש הכי איתמר חד אמר מחלוקת בסלעין על דינרין דב"ש סברי גזרינן

שמא

אסור ללוות דינר בדינר · שמא יוקירו ויבא לידי רבית ובדינר זהב קאמר כדמפרש ואזיל: **לעולם אימא לך ר' יוחנן הוא דאמר דברי הכל מחללין** · דלגבי פירא טבעא הוי: **כיון דלענין מקח וממכר שויוהו רבנן כי פירא** · כדתנן (לעיל דף מד') הזהב קונה את הכסף: **הכי נמי מסתברא** · דרבי תורה אור יוחנן הוא דאמר מחללין: **הפורט סלע ממעות מעשר שני** · מי שיש לו מעות נחשת של מעשר שני ובא לפורטן בסלע כסף להעלות לירושלים מפני משאוי הדרך: **ב"ש אומרים בכל הסלע מעות** · אם בא לפורטן יפרוט כולן ויתן מעות בשביל כל הסלע: **וב"ה אומרים לא יפרוט** · אלא חציין שהפרוטות יוצאות בירושלים וכשיבא שם יהא צריך לפרוטות מיד לקנות צרכי סעודה ואם ירצו הכל אצל שולחני לפרוט יוקירו הפרוטות ונמצא מעשר שני נפסד לפיכך ישאו פרוטות עמהן להוציא במקצת לכשיכלו יפרוט הכסף שבידו מעט מעט: **השתא לב"ש כו'** · דמדקתני ממעות מעשר שני ש"מ חילל פירות על הפרוטות: **לגבי דהבא מיבעיא** · דמחללין פירות ותיובתא דמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת: **הכסף** · וצרת הכסף...והלכת (דברים יד): **כסף ראשון** · שחללת הפירות עליהם אתה צריך לצור בידך ולהוליך ולא שתחלל אותו כסף על כסף אחר: **הכסף כסף ריבה** · כסף יתירא כתיב בפרשה: **אף בפירות על דינרין מחלוקת** · וטעמא דב"ש משום דדהבא פירא הוא ולא מתחלל עליה מעשר: **ולמ"ד בסלעין על דינרין** · דוקא פליגי וטעמא דב"ש משום כסף שני הוי ולא משום דדהבא פירא הוא: **אדמיפלגי בסלעין על דינרין** · שיש לטעות ולומר טעמא משום דדהבא חשיב ליה פירא הוא, ניפלגו בסלעין על סלעין ששניהם של כסף: **הוה אמינא** · בסלעין על סלעין הוא דפליג בית הלל עלייהו דלית להו כסף ראשון ולא כסף שני: **אבל בסלעין על דינרין אימא מודו להו** · דלא מיתחלי משום דדהבא פירא הוא קמ"ל: **ה"ג הפורט סלע של מעשר שני בירושלים** · שהיה מחליף סלעים שבידו ונוטל פרוטות להוציאם לצרכי סעודות מעשר: **בית שמאי אומרים** · אם בא להחליף כל הסלעין שבידו במעות יחליף: **וב"ה אומרים לא יחליף אלא חציין** · שמא לא ישהה בעיר עד שיוציא את כולן ויפקיד בעיר עד רגל אחר והפרוטות מתעפשות ואם יחזור ויחליפם בסלעין נמצא שולחני משתכר שתי פעמים ומעשר שני נפסד: **ת"ש** · מההיא קמייתא דלא מיירי בירושלים דמחליף פרוטות ונוטל סלע:

שמא

לגבי נפשיה מי איכא למ"ד לאו טבעא הוי · וא"ת א"כ היכי מוכח לעיל (דף מד:) דרבי חייא סבר דהבא הוי טבעא דלמא הייתו דוקא לגבי נפשיה ולא לגבי כספא וי"ל דלעיל סבר כמסקנא דהכא דאי לענין מקח וממכר פירא הוי לגבי הלואה נמי פירא הוי:

אלא לב"ש · ולא שיסבור כמותו אלא אליבייהו קאמר אי נמי ר' יוחנן סבר לה כמתני' דהזהב קונה את הכסף:

ושאני הלואה · השתא מאי מיירי בדינר כסף וכבית הלל וא"ת היכי מוכח בסמוך ה"נ מסתברא דר' יוחנן דאמר מחללין מדאמר ר' יוחנן אע"פ שאמרו אסור ללוות דינר בדינר אבל מחללין מעשר שני עליו מנ"ל דאיירי בדינר זהב וכבית שמאי דלמא בדינר כסף וכב"ה וי"ל דעל כרחך בדינר זהב איירי דאי בשל כסף ולבית הלל פשיטא דמחללין דמתניתין היא (מע"ש פ"ב מ"ז) לא יעשה סלעין דינרי זהב א"כ אותן סלעין חילל פירות עליהן ולב"ש דוקא אסור ללוות דסברי דהבא פירא הוי אבל לב"ה מותר ללוות דדהבא טבעא הוי דהא מחללין סלעין עליו ולב"ש נמי הוי טבעא להלל פירות עליו וכן לקמן (דף מח·) ר"ש אומר אין דינר זהב קונה עלית אלמא לגבי פירא טבעא הוי ואפילו לגבי כספא מקרי טבעא דשמא כילדותו מסתברא ומיהו ר"ח פירש דהכי אמר רב האי גאון דדהבא פירא הוי לכל מילי ושמא בימי האמוראים היה זהב יוצא בהוצאה והוה טבעא ובימי הגאון לא היה יוצא כלל ולכך אמר דהבא פירא:

בכל הסלע מעות · רש"י פי' טעם בדברי ב"ה ובדברי ב"ש לא נתן טעם משמע לב"ש יכול לעשות מה שירצה וכן לקמן בהפורט סלע בירושלים וקשה דבמסכת עדיות (פ"א מ"ט) תני להו בהדי דברים דב"ש לחומרא והוי ליה למתניינהו בהדי קולי ב"ש לכך נראה דב"ש דוקא בכל הסלע קאמרי ולא יחליף ב' וג' פעמים שבכל פעם משתכר (א) החנוני ונמצא מפסיד מעשר שני ועי"ל דהכא דוקא יתן בכל הסלע מעות שלא יתעפשו בדרך קודם שיגיע שם:

לפלגי בסלעים על סלעים · ריב"ן ל"ג ליה דהאי יחלל על סלעין אחרים מיהו הא לא קשיא שהראשונים אינם חריפים להוציאם בירושלים כמו השניים שהם מטבע אחר והא דאמר בהגוזל [קמא] (ב"ק דף לז:) התקינו שיהו כל המעות יוצאות בירושלים מ"מ אלו חריפין מאלו אך קשה דלקמן (דף נה:) אמרי' ותנן לה במסכת מעשר שני (פ"ב מ"ו) סלע של חולין ושל מעשר שני שנתערבו מביא בסלע מעות ומחלל עליהם מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק ופרש"י אבל לא יקח אחד מהסלעין ויאמר אם מעשר הוא מוטב ואם לאו חבירו יהא מחולל עליו משום דאין מחללין כסף על כסף אפילו מדוחק וי"ל דהתם הסלעים שוין זה כזה ולכך אין מחללין אבל מטבע שאינו חריף על החריף מחללין אי נמי אתיא כר' מאיר דתנן (שם מ"ה) בתר בבא דהפורט סלע אין מחללין כסף על כסף דברי ר' מאיר והכמים מתירין [לפנינו שם במס' מעשר שני לא נמצא כך וע"ש בתוי"ט שכתב דנוסחא אחרת היתה לפניהם]:

השתא כספא לגבי פריטי מחללין · הא פשיטא ליה שיש חלוק בין ירושלים לחוץ לירושלים דחוץ לירושלים עיקר חלול הוא פירות על פריטי או על סלעים כדי להקל משאו ובירושלים עיקר החלול הוא כסף על פירות כדי לאכלם או על פריטי כדי לקנות בהם צורך אכילה ולכך לא פריך מינה לליטנא קמא ולא למ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת ופליגי אי דהבא פירא הוי אי לאו ולא פריך אלא למ"ד דטעמייהו דב"ש משום כסף ראשון ולא כסף שני דלענין ראשון ושני סבור שאין לחלק בין תוך ירושלים לחוצה לה: **בבל** אשר תאוה נפשך · ואם תאמר והא בעינן פרי מפרי וגדולי קרקע וי"ל דלא ממעטין אלא מים ומלח אבל לא פרוטה דבפרוטה קונה בקר ולאו דהוו פרי מפרי:

אין

יא א ב טוש"ע י"ד סי' קסב סעי' א:
יב ג מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' יד:
יג ד מיי' שם פ"ד הל' ה ועי' בר"ש פ"ב דדמאי משנה ג:
יד ה מיי' פ"ה שם הל' יד:

רבינו חננאל

על דינרין מחלוקת דאמר ר' יוחנן אסור ללוות דינר בדינר ומיסתברא דינר של זהב בדינר של זהב ואליבא דב"ש דסברי דהבא פירא הוא והוה ליה כסאה בסאה ואסירי ואילו עסדה ההלכה בכך היינו מקשין וכי ר' יוחנן כב"ש אמרה לשמעתיה אלא כיון דנדחת לא חשש לה דתרצינן הכי לא לעולם ר' יוחנן דאמר פירות על דינרין דברי הכל מחללין דדהבא טיבעא הוי ואמאי אסר הלואת דינר בדינר משום דחזא דלענין מקח וממכר שויוה כפירא דתנן הזהב קונה את הכסף גם הוא לענין הלואה משום חומרא דרבית עיבאי כפירא ואסר · אבל לגבי פירא לעולם טיבעא הוי · ואמרי' הכי נמי מסתברא דלא קאי ר' יוחנן כב"ש' וסלקה הכי לר' יוחנן לגבי פירא טיבעא הוי ומחללין מעשר שני בדינרי זהב ואע"ג דאסר ללוות דינר בדינר · ת"ש (א) מעשר שני ניתן לאכילה ולשתיה ולסיכה וכו' ותנן הפורט סלע של מעשר שני בירושלים ב"ש אומרים בכל הסלע מעות · וב"ה אומרים בשקל כסף ובשקל מעות פי' מעות הללו פריטי אינון ופשוטה היא ואסיקנא אלא דכולי עלמא הכסף כסף ריבה ואפי' כסף שני פי' אפי' הכסף שהוא דמי מעשר שני מותר לפורטו בכסף אחר שנא' וצרת הכסף ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך וזהו כסף כסף ריבה · ואי איתמר הכי איתמר ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסלעין על דינרין מחלוקת

(א) נ"א בפרק מעשר שני וכו' ולסיכה וכו' תנן הפורט סלע וכו'.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בכל וכו' שבכל פעם משתכר השולחני ונמצא:

גליון הש"ס

גמ' הפורט סלע ממעות מע"ש· עיין לקמן דף נג ע"א תוס' ד"ה דלמא אתי:

עדיות פ"א [מ"ט] מע"ש פ"ב [מ"ט]

עדיות שם מ"ט מע"ש שם מ"ה בכורות נ: